

Asia: VN/35022/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä sekä sähkölaskujen maksuaikojen pidennystä koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Työ- ja elinkeinoministeriö

PL 32

00023 Valtioneuvosto

Lausuntopyyntön diaarinumero: VN/18035/2022

Vaasan Sähkön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä sekä sähkölaskujen maksuaikojen pidennystä koskevaksi lain-säädännöksi

Kiitämme mahdollisuudesta antaa lausunto koskien luonnosta hallituksen esitykseksi eduskunnalle takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä sekä sähkölaskujen maksuaikojen pidennystä koskevaksi lainsäädännöksi.

Sähkönmyyjien (jäljempänä myös sähköyhtiö) ja asiakkaiden huoli on yhteinen, kuinka tästä haastavasta tilanteesta selvitään. Pidämme hankalassa asemassa olevien asiakkaiden tukemista erittäin tärkeänä, mutta esitetyn sähköhyvityksen yksi ongelma on siinä, että se kaavamaisuutensa vuoksi kohdentuu huonosti tukea kipeimmin tarvitseville asiakkaille, koska tuen tarve ei määräydy sähkön kulutuksen perusteella, vaan asiakkaan käytettävissä olevien tulojen mukaan.

Tämän vuoksi tuen maksaminen pitäisi toteuttaa niin, että sähkömyyjät toimittaisivat asiakaskohtaiset laskutustiedot kuukausittain määrämuotoisena tietojen siirtona sellaiselle viranomaiselle tai valtion laitokselle, jolla on käytettävissä laajemmat tiedot henkilöistä sekä heidän ansio- ja omaisuustiedoistaan ja tuki maksettaisiin tällaisen viranomaistahon tai valtion laitoksen tietojärjestelmien kautta. Sähkömyynnin (sähköenergian) osuus sähkölaskulla on selkeästi eroteltu, joten vaihtoehtoinen malli edelliselle on se, että tukea tarvitsevat asiakkaat itse syöttäisivät tiedot laskultaan kuukausittain em. tahon tietojärjestelmiin, jolloin tuki kohdistuisi sitä todella tarvitseville. Näin kohdennettuna malli myös mahdollistaa nyt ehdotettua tukitasoa selvästi suuremman tuen näille hankalassa asemassa oleville kuluttajille. Tämän mallin etuna on myös se, että muutoksia tarvitaan vain yhteen tietojärjestelmään, kun ehdotetussa mallissa muutoksia tarvitaan n. 60 eri sähköyhtiön tietojärjestelmiin.

Työ- ja elinkeinoministeriön tulisi myös selvittää keskitetyn korvauslaskennan mallia esim. datahubin kulutus- ja sopimustietoja hyödyntäen. Koska kyseessä on kertaluontoinen korvauksen maksamiseen liittyvä toimenpide, johtaa se siihen, että kukin myyjä jonkin palveluntarjoajan kanssa tekee tarvittavan ohjelmistokehityksen. Laskentaa varten asia-kastietojärjestelmän sisältämistä tiedoista todennäköisesti tullaan tekemään poiminta ja hyvityslaskenta tehdään erillisellä järjestelmällä, josta laskennan lopputulokset palautetaan takaisin yhtiön asiakastietojärjestelmään. Käsittääksemme tämän erillisen laskennan voisi toteuttaa tehokkaammin keskitettynä laskentana datahubin yhteydessä, koska Suomen asiakas- ja käyttöpaikkatiedot ovat siellä jo valmiina. Tässä keskitetyssä toimintamallissa kukin sähkömyyjä toimittaisi ensimmäistä korvauslaskentaa varten käyttöpaikkakohtaisesti omien asiakkaidensa marraskuun ja joulukuun sähköenergiakosten euromääräiset summat siltä osin kuin käyttöpaikka on ollut kunkin yhtiön myynnissä. Tiedot toimitettaisiin yhteisesti määriteltävällä formaatilla sisältäen asiakkaan yksilöivän tiedon. Datahubin yhteyteen erikseen toteutettava korvauslaskentamoduli määrittelisi hyvitykset ja datahub toimittaisi nämä ensimmäisen erän laskennan tuloksena syntyneet hyvitystiedot sovitulla tiedostoformaatilla niille myyjille, joilla on sopimus voimassa hyvitykseen oikeutettujen asiakkaiden kanssa esim. maaliskuun ensimmäisenä päivänä, jotta ne ehtivät mukaan asiakkaiden seuraavalle laskulle.

Toista hyvityserää varten sähkömyyjät toimittaisivat datahubille tarvittavat tiedot ja laskennan jälkeen datahub toimittaisi tämän toisen erän laskennan tuloksena syntyneet hyvitysrivitiedot niille myyjille, joilla on sopimus voimassa hyvitykseen oikeutettujen asiakkaiden kanssa esim. huhtikuun ensimmäisenä päivänä, jotta nämä voisivat viedä ne asiakkaan seuraavalle laskulle.

Mallin etuna on, että yksi toteuttajataho tarvittaessa voi pyytää viranomaiselta ohjeita laskennan toteutuksesta ja laskenta tehtäisiin varmasti kaikille yhtäläisin periaattein. Keskitetyssä ratkaisussa Valtiokonttori myös saisi suoraan tiedon eri sähkömyyjille suoritettavien korvausten määrästä laskentaeräkohtaisesti.

1. Arvio ehdotetun sähköhyvityksen toteuttamisaikataulusta, huomioiden vaadittavat tietojärjestelmämuutokset?

Pidämme esityksen mukaisen hyvityksen toteuttamista sähkölaskulle nyt ehdotetussa aikataulussa erittäin epävarmana mm. siksi, että yhtiömme käyttämän asiakaspalvelujärjestelmän toimittaja on selkeästi ilmoittanut meille, että heillä ei ole resursseja toteuttaa esitettyjä muutoksia esitetystä aikataulusta, ja siten kehottanut meitä ottamaan yhteyttä johonkin toiseen ohjelmistopalveluja tarjoavaan yritykseen, mikäli esitetty lakiluonnos hyväksytään.

Muutokset vaativat merkittävästi työtä ja aikaa ja on epätodennäköistä, että ne ehditään toteuttamaan esityksen mukaisesti ja siksi hallituksen esityksessä ei tule määrätä yhtiöille sanktioita, mikäli sähkötukea ei saada maaliskuun sähkölaskulle.

2. Arvio sähköhyvityksen täytäntöönpanon aiheuttamista yrityskohtaisista kustannuksista?

Esitetyn kaltaisen sähköhyvityksen toteuttaminen edellyttää tietojärjestelmämuutoksia, jotka vaativat ohjelmistomäärittelyä, tarvittavien ohjelmisto rajapintojen suunnittelua sekä näihin liittyen ohjelmointia ja valmiin ohjelmiston kattavaa testausta, jotta sähkötuki saadaan laskettua oikein ja kohdistettua kunkin käyttöpaikan sähkölaskuille.

Sähköhyvitykseen liittyen yhteydenottojen määrä tulee kasvamaan merkittävästi erilaisten aiheeseen liittyvien kyselyiden ja hyvityskäsittelyiden vuoksi. Asiakkaiden kysymykset liittyvät esim. tuen määrään, näkymiseen laskulla sekä siihen, miksi juuri minulle sitä ei ole maksettu tai on maksettu vain tuo summa. Marras-joulukuussa päättyneitä asiakkuuksia on n. 3000, jolloin asiakkaiden tilinumeroiden hankkiminen tai rahojen palauttaminen automaattisesti maksuosoituksena aiheuttavat lisäkustannuksia. Samoin pidennetyt maksuajat lisäävät sähkönmyyjän riskiä luottotappioista, koska esityksen mukainen maksuajan pidennys koskee kaiken kokoisia yrityksiä.

Arvioimme sähköhyvitykseen liittyvien kustannusten (oma työ, ulkopuolinen asiantuntijatyö, ohjelmistot, sähköhyvityksen rahoituskustannukset) kaikkienensa olevan selvästi yli 175.000 euroa. Luottotappioista voi myös aiheutua merkittävät kustannukset.

Koska sähköyhtiöt tällä ehdotetulla mallilla hoitaisivat viranomaiselle kuuluvia tehtäviä, tulee valtion korvata sähköyhtiöille tuen maksamiseen liittyvät kustannukset, mm. tietojärjestelmä- ja lisätyökustannukset, täy-simääräisesti. Mikäli valtio ei kustannuksia korvaa, niin viime kädessä ne jäävät yhtiöiden asiakkaiden maksettavaksi.

3. Arvio siitä, olisiko vapaa-ajan asuntojen rajaaminen sähköhyvityksen ulkopuolelle teknisesti toteutettavissa?

Vapaa-ajan asuntojen rajaaminen luotettavasti ja tasapuolisesti pois tuen piiristä ei ole mahdollista, koska meillä sähkönmyyjänä ei ole käytettävissä riittäviä tietoja sähkönkäyttöpaikoista.

Asiakaskantaamme tekemien alustavien analyysien perusteella arvioimme Vaasan Sähkön osalta sähköhyvityksen olevan tehtyjen tarkastelujen perusteella n. 15 milj. euroa. Vaasan Sähkön asiakashinta on ollut alhaisempi kuin useimmilla kilpailijoillamme ja siten pidämme erittäin todennäköisenä, että esitetyllä mallilla kokonaistukisumma tulee olemaan selvästi suurempi kuin hallituksen esityksessä arvioitu 400 milj. euroa.

Mikäli esitetty lakiluonnos hyväksytään, sähkötuen maksaminen tai hyvittäminen asiakkaille aiheuttaa merkittäviä kassavirtavaikutuksia kaikille yhtiöille ja siksi valtionkonttorin tulee maksaa yhtiöille korvaus samanaikaisesti, kun sähkötuotet hyvitetään asiakkaille.

Mikäli malliin liittyvää laskentaa ei toteuteta keskitetysti, tulee lopullisessa säädöksessä nimetä yksi viranomaistaho, esim. Energiavirasto, jolta sähkönmyyjät voivat saada lisäohjeita ja tarkennuksia laskentamallin to-teuttamiseen liittyen. Tämä on ainoa tapa varmistaa, että eri sähkönmyyjien laskenta tapahtuu mahdollisimman hyvin samoilla periaatteilla.

Jo päättyneiden asiakkuuksien osalta, lopullisessa säädöksessä pitäisi mahdollistaa sähköhyvitysten maksaminen asiakkaille automaattisesti maksuosoituksia hyödyntäen ilman, että asiakkaiden tarvitsee sitä 4 § 5 momentin mukaisesti sähkönmyyjältä pyytää. Mikäli palauttaminen asiakkaiden pankkitileille hyväksytään ainoana mahdollisuutena, liittyy siihen erilaisia virhemahdollisuuksia tai jopa väärinkäytösyriytyksiä.

Arviomme mukaan esitetty sähköhyvitysmalli aiheuttaa ohjelmistokehityksestä yms. toimista johtuen suuremmat asiakaskohtaiset kustannukset pienemmille sähkönmyyjille kuin suurille sähkönmyyjille. Myös isompien yhtiöiden kehitysorganisaatiot ovat tyypillisesti isompia kuin pienemmällä markkinatoimijoilla, kuten Vaasan Sähköllä. Nämä näkökulmat aiheuttavat eriarvoisuutta kilpailunäkökulmasta tarkasteltuna sähkönmyyjien välillä.

Esitykseen sisältyy myös useita muita ongelmallisia kohtia, joita on kuvattu tarkemmin Energiakaupungit ry:n ja Energiateollisuus ry:n lausunnoissa. Olemme olleet mukana valmistelemassa näitä lausuntoja ja kannatamme niissä esitettyjä muutos- ja kehitysehdotuksia.

Lopuksi haluamme korostaa, että jos esitetty lakiluonnos säädetään, on valtion korvattava täysimääräisesti siitä aiheutuneet kustannukset sähköyhtiöille ja velvollisuutta saada ensimmäinen maksuerä maaliskuun laskulle ei voi näin lyhyen toteutusajan vuoksi sanktioida, koska nyt esitettyä muutosta pienemmätkin muutokset sähköyhtiöiden tietojärjestelmiin vaativat normaalisti useiden kuukausien määrittely-, toteutus-, testaus- ja käyttöönottoajan.

Ystävällisin terveisin

VAASAN SÄHKÖ OY

Olli Arola

strategia- ja yhteiskuntavastuujohtaja

Damlin Jan
Vaasan Sähkö Oy

Arola Olli
Vaasan Sähkö Oy - Strategia- ja yhteiskunvastuu